**فصلنامه تحقیقات جدید در علوم انسانی**
**Human Sciences Research Journal**
**دوره جدید، شماره بیست و دوم، زمستان ۱۳۹۸، صص ۷۰-۶۱ New Period, No 22, 2020, P 61-70**
**شماره شاپا (۲۴۷۶-۷۰۱۸) ISSN (2476-7018)**

# صنعتی شدن زیربنای توسعه شهرستان کوهدشت

**رسول علی قادری**
**کارشناس ارشد تاریخ ایرانی- اسلامی، شهرداری کوهدشت، ایران**

## چکیده

نقش صنعت در توسعه اقتصادی جوامع و نیز افزایش سهم کشورها در تجارت بین‌المللی به ویژه در قرن اخیر به شدت افزایش یافته و به همراه آن رقابت در بازار محصولات صنعتی فشرده‌تر شده است. با این حال صنعت، موتور توسعه اقتصادی بسیاری از جوامع بشری که حتی فاقد منابع طبیعی قابل توجه می باشند، شده است. به گونه‌ای که این جوامع در کنار دست یابی به رشد صنعتی، قادر شده‌اند به سهم قابل توجهی در تجارت بین‌المللی دست پیدا کنند. ضمن اینکه بخش صنعت مهمترین عامل رشد اقتصادی کشور تا افق چشم‌انداز محسوب می‌شود. بخش صنعت ومعدن یکی از بخش‌های مهم در اقتصاد استان لرستان محسوب می‌شود که با روندتوسعه ای سال‌های اخیر نقش کلیدی در برنامه‌های اشتغال و سرمایه‌گذاری استان ایفا می‌کند. با توجه به اهمیت نقش صنعت در لرستان، پژوهش حاضر با هدف؛ بررسی جایگاه صنعت در توسعه شهرستان کوهدشت پرداخته است، جهت تحلیل داده از آزمون کای اسکوئر و تحلیل سوات بهره گرفته شده است.

**واژه‌های کلیدی:** صنعت، عوامل اثرگذار، کوهدشت، لرستان.

[ Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18 ]

**مقدمه**

قدرت اقتصادی، نظامی و همچنین سطح زندگی ملت‌های امروزی از نظر مادی وابسته به ظرفیت صنعتی و نوع فناوری است که آنها مورد استفاده قرار می‌دهند. رشد و توسعه توأم با تمرکز بهینه صنعت، امکان بالا بردن سطح زندگی مردم را از لحاظ فرهنگ و همچنین وسیله‌های زندگی فراهم می‌کند و باتوجه به این دلایل است که صنعت در میان دیگر رشته‌های تولید وسائل مادی به یک شاخص رهبری‌کننده مبدل شده است. نقش مهم صنعت در اقتصاد ملی، ناشی از نقش و تأثیری است که در رشد و توسعه نیروهای تولید و همچنین مناسبات تولیدی ایفا می کند. رشد صنعت این امکان را می‌دهد که قدرت نیروهای تولیدی مدام افزایش یابد و این افزایش با توجه به توسعه روزافزون علوم و فنون بطور منظم روند صعودی را طی می‌کند و با رشد اقتصادی و صنعتی کردن کشورها این امکان فراهم می‌شود که نیازهای مادی و معنوی افراد جامعه روند رو به رشدی را طی کند. همچنین این امکان فراهم می شود که نیازهای مادی و معنوی افراد جامعه بهتر تأمین گردد و سازمان تولید و کار اجتماعی به سطح عالی‌تر و بهتری ارتقاء یابد و در این ارتباط است که صرف‌نظر از خودکفایی جامعه، استقلال اقتصادی و سیاسی کشورها تأمین می‌گردد (خلیفه قلی، ۱۳۷۶: ۲۳).

استان لرستان با داشتن موقعیت استراتژیک و بسیار حساس در کل سرزمین عامل پیونددهنده فضاهای توسعه کشور است و می‌تواند به صورت لولای اتصال فضاهای توسعه استان‌های مجاور به یکدیگر و تسهیل‌کننده ارتباط مرکز کشور با غرب و کشور عراق از یک سو و از سوی دیگر محورهای ارتباطی شمال- جنوب کشور، تهران- خوزستان عمل کند. این موقعیت استراتژیک در طول تاریخ چند هزار ساله کشور و منطقه باعث تقویت وحدت ملی و پیوند فضایی کشور بوده است. برقراری اتصال مناطق شمال و جنوب از طریق راه آهن تهران بندر امام و راه ارتباطی تهران- اهواز از طریق این استان میسر شده است.

دراستان لرستان تا پایان سال ۱۳۹۴ بالغ بر ۸۵۵ کارگاه بوده که تعداد ۲۶ کارگاه با اشتغال بالای ۱۰۰نفر و نیز ۳۹ کارگاه دارای اشتغال ۵۰-۹۹ نفر بوده ومابقی) ۷۹۰ کارگاه (اشتغالی بین ۱۰-۴۹ نفر کارکن را داشته‌اند. در جدول زیر؛ وضع موجود صنایع استان تا پایان سال ۱۳۹۴از حیث اندازه و میزان اشتغال آمده است:

**جدول ۱: وضع موجود صنایع استان تا پایان سال ۱۳۹٤از حیث اندازه و میزان اشتغال(درصد)**

| ترکیب واحدهای تولیدی استان | تعداد(هزار واحد) | سهم از تعداد | اشتغال مستقیم (هزار نفر) | سهم از اشتغال |
|---|---|---|---|---|
| صنایع کوچک (تا۴۹نفر کارکن) | ۱۴۸۰ | ۸ .۹۵ | ۱۷۳۴۱ | ۶۲ |
| صنایع متوسط (۵۰تا۹۹کارکن) | ۳۹ | ۵ .۲ | ۲۴۱۳ | ۹ |
| صنایع بزرگ (بالای ۱۰۰نفر کارکن | ۲۶ | ۷ .۱ | ۸۲۲۱ | ۲۹ |
| جمع کل | ۱۵۴۵ | ۱۰۰ | ۲۷۹۷۵ | ۱۰۰ |

[ Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18 ]

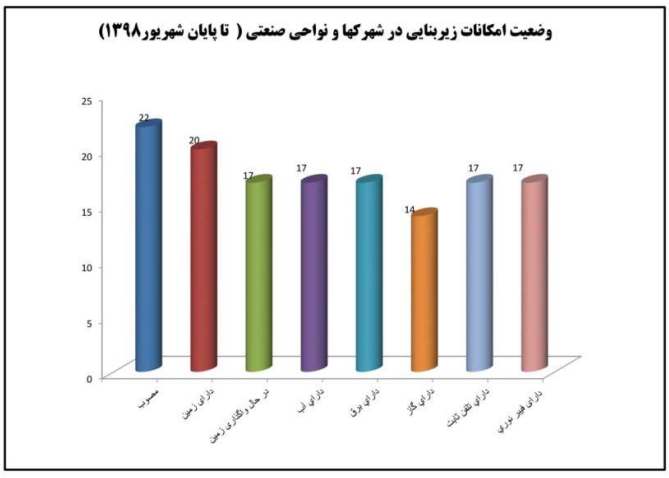
**سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، ۱۳۹۵**

با توجه به جدول شماره ۱ و ۲، سهم صنعت و معدن در تولید ناخالص داخلی به واسطه نقش و مشارکت بالای آن در رشد اقتصادی، همواره رو به افزایش بوده است. از این رو سهم این دو بخش در تولید ناخالص داخلی استان به قیمت ثابت (۱۳۸۳) طی سه دهه از ۶. ۲ درصد در سال ۱۳۶۲به ۱۴. ۹ درصد در سال ۱۳۹۲ افزایش یافته است. این افزایش سهم، در دوره اخیر مورد بررسی ۱۳۹۲-۱۳۸۴ به قیمت ثابت ۱۳۸۳، از ۱۵. ۶ در صد(۱. ۶ به ۱۴. ۹درصد واحد د صد) بوده است. کاهش سهم بخش صنعت و معدن از تولید ناخالص داخلی نسبت به آمارهای پیشین که این سهم را ۲۲ درصد نشان می داد ناشی از تغییر سال پایه از ۱۳۷۶ به ۱۳۸۳ توسط بانک مرکزی است. در نمودار شماره۱ وضعیت امکانات زیربنایی در شهرک‌ها و نواحی صنعتی استان لرستان تا پایان شهریور ۱۳۹۸آمده است.

**جدول ۲: نرخ رشد بخش صنعت و معدن استان**

| عنوان | ۱۳۸۵ | ۱۳۸۶ | ۱۳۸۷ | ۱۳۸۸ | ۱۳۸۹ | ۱۳۹۰ | ۱۳۹۱ | ۱۳۹۲ | ۱۳۹۳ | متوسط نرخ رشد |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| معدن | ۴,۱۴ | /۹۳ | ۱/۲۴ | ۱/۰۱ | /۸ | /۹۱ | ۱/۰۱ | /۴۸ | | -/۵ |
| صنعت | ۸/۴۱ | ۸/۷۱ | ۷/۶۷ | ۶/۵۸ | ۷/۰۶ | ۷/۰۶ | ۶/۴۴ | ۷/۰۸ | | /۳۵ |

**شکل۱: وضعیت امکانات زیربنایی در شهرکها و نواحی صنعتی استان لرستان**




[ Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18 ]

از جمله تحقیقاتی که قرابت موضوعی با عنوان تحقیق دارند، می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

حاتمی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۰)، به سنجش درجه توسعه‌یافتگی صنعتی در مناطق مرزی ایران پرداخته‌اند؛ و بیان کرده‌اند؛ نزدیکی به مرزهای بین‌المللی تأثیری بر میزان توسعه‌یافتگی آنها نداشته است و تفاوت‌های قومی و زبانی عامل تعیین‌کننده سطح توسعه‌یافتگی در این شهرستان‌های است.

سرور و خلیجی (۱۳۹۲) به رتبه‌بندی توسعه صنعتی شهرستان‌های استان کردستان پرداخت، نتایج حاصل از رتبه‌بندی شهرستان‌های مذکور نشان می‌دهد که اختلاف فاحشی در سطح توسعه صنعتی این شهرستان‌ها وجود دارد به طوری که مجموع ۸ شهرستان در ناحیه سنندج، اکثریت شهرستان‌ها در سطح پایینی از توسعه صنعتی قرار می‌گیرند.

ریاحی (۱۳۹۲)، به رتبه بندی عوامل بحرانی موفقیت در توسعه خوشه‌های صنعتی در ایران پرداخته‌اند، در این مقاله پس از بررسی منابع نظری موجود، عوامل بحرانی موفقیت در پروژه توسعه صنایع کوچک متوسط در قالب خوشه های صنعتی در ایران شناسایی و اهمیت هر یک از این عوامل بر مبنای نظر خبرگان موثر در فرایند توسعه خوشه‌های صنعتی در ایران رتبه بندی شدند

نجفی و کانی (۱۳۹۳)، در مقاله‌ای با عنوان: نقش شهرک‌های صنعتی در توسعه اقتصادی و اجتماعی شهری و منطقه‌ای مورد شهر مهریز به این نتیجه رسیده‌اند: شهرک صنعتی باعث اوضاع اقتصادی و اجتماعی کارگران شهر مهریز شده به طوری که در بین سرپرستان شاغل و غیرشاغل در شهرک صنعتی در زمینه شاخص‌های اقتصادی و مولفه‌های اجتماعی تفاوت معنی داری وجود دارد.

رضایی و خاوریان (۱۳۹۳)، برنامه‌ریزی راهبردی توسعه شهرک صنعتی شهر یزد با استفاده از چارچوب استراتژیک SOAR به بیان این موضوع پرداختند: شهر یزد قابلیت تبدیل شدن به شهری با اقتصادی پویا در بخش صنعت کشور را داراست

بختیاری (۱۳۸۱)، به تحلیلی مقایسه‌ای از توسعه صنعتی استان‌های مختلف کشور پرداختند، و به بیان این موضوع پرداختند: رفع عدم تعادل‌های اقتصادی یکی از اهداف برنامه‌های توسعه کشور می‌باشد، ضروری است تا در بلندمدت، از طریق اعمال سیاست‌های سنجیده و منطقی شرایط لازم جهت تحلیل و حتی رفع عدم تعادل‌های موجود فراهم گردد.

## معرفی محدوده مورد مطالعه

شهرستان کوهدشت که براساس سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ چهارمین شهرستان پرجمعیت لرستان است، با وجود جمعیت ۱۶۶ هزار و ۶۵۸ نفری تنها یک ناحیه صنعتی دارد که در دهه ۷۰ جهت ایجاد اشتغال، رونق اقتصادی و خروج از بن‌بست بیکاری در زمینی به‌مساحت ۲۰ هکتار با ۴۳ واحد توسط جهاد کشاورزی در ۵ کیلومتری جاده کوهدشت - خرم‌آباد تأسیس شد.

[ Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18 ]

از ۴۳ واحد تولیدی و صنعتی در ناحیه صنعتی شهرستان کوهدشت، تنها ۱۱ واحد فعال است به طوری که ۷۵ درصد واحدهای تولیدی تعطیل شده‌اند. در راستای اهمیت موضوع به بررسی اسناد فرادست شهرستان کوهدشت پرداخته از جمله این اسناد می‌توان به سند آمایش شهرستان کوهدشت اشاره نمود؛ بخشی از این سند به بخش صنعت در این شهرستان پرداخته که در ادامه بدان پرداخته می‌شود:

## اهداف آمایش در بخش صنعت و معدن در شهرستان کوهدشت

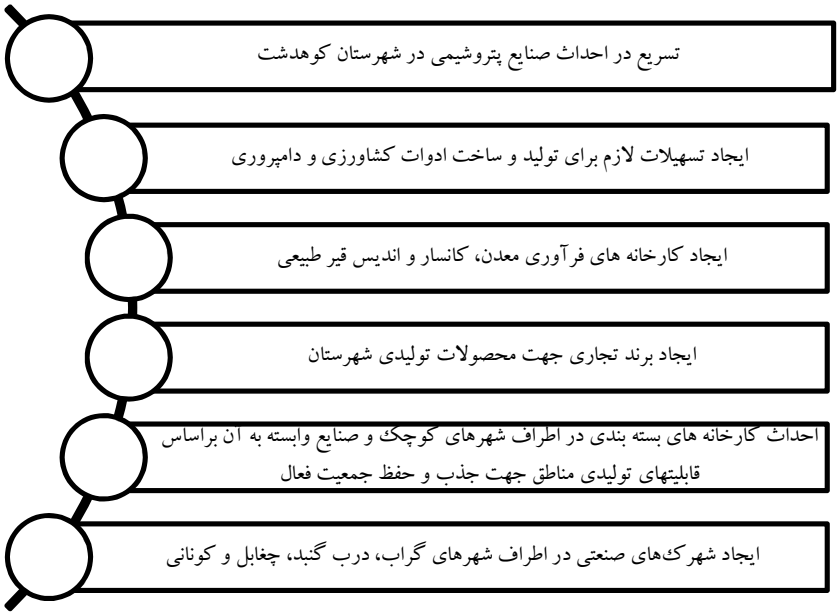
**شکل۲: اهداف آمایش در بخش صنعت و معدن در شهرستان کوهدشت**




[ Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18 ]

**پروگرام‌های اولویت دار آمایش در بخش صنعت و معدن شهرستان کوهدشت**

**شکل۳: پروگرام های اولویت دار آمایش در بخش صنعت و معدن شهرستان کوهدشت**




## یافته‌های تحقیق

اصل رقابت‌پذیری در دنیای امروز، وجود و لزوم برنامه‌ریزی صحیح برای استفاده از سرمایه و منابع محدود و تخصیص بهینه منابع در جهت استفاده از مزیت‌های نسبی را بیش از پیش تقویت می کند. یکی از وظایف اصلی حاکمیت، شناخت مزیت‌های نسبی مناطق مختلف و ایجاد زیرساختها جهت هدایت درست سرمایه‌ها و منابع برای تولید ثروت و ارزش افزوده از مزیت‌های موجود و تبدیل این مزیت‌ها به مزیت‌های رقابتی است و تمامی این اهداف محقق نمی‌شود مگر در سایه شناخت دقیق و درست پتانسیل‌های نقاط مختلف کشور در عرصه‌های گوناگون. یکی از مهمترین بخش‌ها در این بین، بخش صنعت است. در ادامه مهمترین قابلیت‌ها و ضعف‌های پیشروی توسعه صنعت کوهدشت بدان پرداخته می‌شود.

[ Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18 ]

**جدول۳: تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها پیش روی بخش صنعت در شهرستان کوهدشت**

| نقاط قوت | نقاط ضعف | فرصت‌ها | تهدیدها |
|---|---|---|---|
| ـ وجود معادن، کانسار و اندیس قیر طبیعی<br>نرخ بالای جمعیت فعال (جمعیت در سن کار)<br>ـ پتانسیل بالا در حوزه معادن<br>ظرفیت بالای تولید غلات با تاکید بر تولید گندم<br>ـ ظرفیت بالای پرورش دام جهت راه اندازی کشتارگاه دام و صنایع وابسته به پرورش دام | ـ عدم مدیریت صحیح منابع موجود<br>ـ ضعف در جذب سرمایه گذار بخش خصوصی<br>ـ خشکسالی‌های چند سال گذشته<br>ضعف زیرساختها جهت دسترسی به منابع معدنی<br>ـ فقدان مهارت لازم جهت راه‌اندازی واحدهای صنعتی<br>ضعف مدیریت کلان استان و شهرستان در حوزه جذب تخصیص اعتبارات ملی | ـ ایجاد اشتغال<br>ـ کاهش مهاجرت<br>ـ کاهش فقر<br>ـ افزایش میزان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی<br>ـ وجود پتانسیل‌های بالا در زمینه راه‌اندازی صنایع تبدیلی کشاورزی<br>ـ وجود قابلیت‌های فراوان در حوزه گیاهان دارویی جهت راه‌اندازی شهرک تولید داروهای گیاهی<br>ـ توسعه صنعت گردشگری و به تبع آن توسعه صنایع دستی<br>ـ افزایش مشارکت زنان در حوزه کارآفرینی | ـ آلودگی زیست‌محیطی<br>ـ آلودگی منابع آب‌های سطحی و زیرزمینی<br>ـ آلودگی بصری<br>ـ افزایش تغییر کاربری‌ها |

بین راه‌اندازی واحدهای صنعتی و ارتقاء سطح کیفی و کمی شاخص‌های توسعه در شهرستان کوهدشت ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

**جدول٤: سنجش میزان همبستگی بین متغیرهای راه اندازی واحدهای صنعتی و توسعه شهرستان کوهدشت**

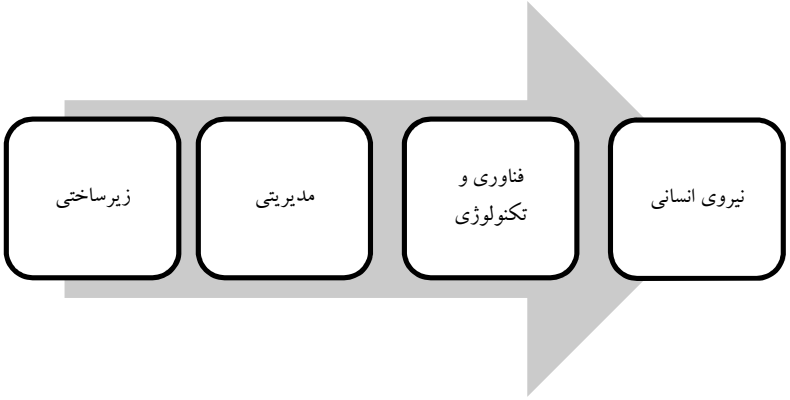
| آزمون آماری | راه اندازی واحدهای صنعتی | توسعه کوهدشت |
|---|---|---|
| Chi-Square(a,b) | ۲۸۰ .۱۳۰ | ۰۲۶ .۸۲ |
| df | ۴ | ۴ |
| Asymp. Sig. | ۰۰۰ .۰ | ۰۰۰ .۰ |

[ Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18 ]

جهت سنجش رابطه بین راه‌اندازی واحدهای صنعتی و ارتقاء سطح کیفی و کمی شاخص‌های توسعه در شهرستان کوهدشت از آزمون کای اسکوئر استفاده شده، میزان. Sig برابر با ۰. ۰۰۰ می‌باشد که نشان از سطح معنی‌داری و ارتباط مستقیم بین این دو متغیر را دارد.

مهمترین متغیرهای اثرگذار بر توسعه صنعتی در کوهدشت شامل چه متغیرهایی می‌باشند:

**شکل٤: مهمترین متغیرهای اثرگذار بر توسعه صنعتی در کوهدشت**




**جدول٥: رتبه بندی عوامل اثرگذار بر توسعه صنعتی شهرستان کوهدشت با استفاده از آزمون فریدمن**

| شاخص‌ها | |
|---|---|
| | میانگین رتبه |
| نیروی انسانی | 2. 3 |
| فناوری و تکنولوژی | 1. 63 |
| مدیریتی | 3. 07 |
| زیرساختی | 3. 01 |

| Test Statisticsa | |
|---|---|
| Chi-Square | 120. 628 |
| df | 3 |
| Asymp. Sig. | . 000 |
| a. Friedman Test | |

[ Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18 ]

جهت رتبه‌بندی عوامل اثرگذار بر توسعه صنعتی شهرستان کوهدشت از آزمون فریدمن بهره گرفته شد، نتایج حاصل از آزمون نشان داد، در بین عوامل اثرگذار عامل مدیریتی، از مؤثرترین عوامل در فرایند توسعه صنعتی کوهدشت قلمداد می‌شوند در کنار عامل مدیریتی، وجود زیرساخت‌ها و پتانسیل‌های صنعتی (معادن، کشاورزی، دامداری و گردشگری)، نقش موثری در فرایند توسعه صنعتی دارند، دیگر عوامل؛ مانند: نیروی انسانی و فناوری و تکنولوژی در رده‌های بعدی قرار دارند.

## نتیجه‌گیری

شناسایی و معرفی هر چه بیشتر ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های صنعتی یک نیاز و الزام ضروری جهت رشد و ارتقای سطح سرمایه‌گذاری در کشور است. اهمیت این امر به حدی است که لزوم تدوین راهبرد ترویج سرمایه‌گذاری به ویژه در بخش صنعت را اولویت بخشیده و مطرح ساخته است. چرا که تولیدات صنعتی، منبع مهم درآمد و راهی برای نیل به توسعه است. نتایج تحلیل‌ها نشان داد؛ عامل مدیریتی اثرگذارترین عامل در فرایند توسعه صنعتی شهرستان کوهدشت قلمداد شد، نتایج حاصل از آزمون کای اسکوئر نشان می‌دهد، که ارتباط معنی‌داری و مستقیمی بین راه‌اندازی و تجهیز واحدهای صنعتی و توسعه شهر کوهدشت وجود دارد. از جمله راهکارهایی که می‌تواند به توسعه صنعتی شهر کوهدشت کمک کند می‌توان به مواردی از قبیل زیر اشاره نمود:

ـ جذب سرمایه‌گذار بخش خصوصی

ـ توجیه مدیران دولتی در جذب تخصیص اعتبارات ملی برای توسعه واحدهای صنعتی

ـ آموزش جوامع محلی در راه اندازی توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی و دامداری

[ Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18 ]

## فهرست منابع و مآخذ

ـ برنامه راهبردی وزارت صنعت، معدن و تجارت (۱۳۹۴).

ـ بختیاری، صادق (۱۳۸۱)، تحلیلی مقایسه‌ای از توسعه صنعتی استان‌های مختلف کشور، پژوهشنامه بازرگانی، دوره۶ شماره۲۲.

ـ حاتمی‌نژاد، حسین و همکاران (۱۳۹۰)، سنجش درجه توسعه‌یافتگی صنعتی در مناطق مرزی ایران (مطالعه موردی: شمال غرب کشور، شهرستان‌های جنوبی استان آذربایجان غربی)، مجله پژوهش و برنامه ریزی شهری، سال دوم، شماره ششم.

ـ رضایی، محمدرضا و امیررضا خاوریان گرمسیر (۱۳۹۳)، برنامه‌ریزی راهبردی توسعه شهرک صنعتی شهر یزد با استفاده از چارچوب استراتژیک، SOAR، مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، سال پنجم، شماره هجدهم

ـ ریاحی، ابوالفضل (۱۳۹۲)، رتبه‌بندی عوامل بحرانی موفقیت در توسعه خوشه‌های صنعتی در ایران، فصلنامه مدیریت، سال دهم، شماره۳۱.

ـ سرور، رحیم و محمدعلی خلیجی (۱۳۹۲)، رتبه‌بندی توسعه صنعتی شهرستان‌های استان کردستان، فصلنامه مطالعات مدیریت شهری، سال پنجم، شماره سیزدهم.

ـ سند آمایش شهرستان کوهدشت، مصوب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان لرستان دفتر برنامه‌ریزی و بودجه (۱۳۹۲)، استانداری لرستان، معاونت برنامه ریزی و اشتغال

ـ نجفی کانی، علی‌اکبر و بهنام متوسلی (۱۳۹۳)، نقش شهرک‌های صنعتی در توسعه اقتصادی و اجتماعی شهری و منطقه‌ای، مورد: شهر مهریز، فصلنامه علمی- پژوهشی نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، سال ششم، شماره چهارم.

[ Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18 ]